

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/43/2019
Identifikačné číslo spisu: 1017201289
Dátum vydania rozhodnutia: 24.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1017201289.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: Y. P., narodený XX. G. XXXX, bytom v L., K. Č.. X, t.č. Ú.R. X. Y. V. S. R. C. Ú. X. Y. Y. Z., právne zast.: Mgr. Miroslavom Golianom, advokátom so sídlom v Bratislave, Budatínska č. 16, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 24. mája 2017, Číslo: XXX XXX XXXX X, o invalidný dôchodok, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. mája 2019, č. k. 8Sa/59/2017-40 v spojení s opravným uznesením zo 04. septembra 2019, č.k. 8Sa/59/2017-50, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 29. mája 2019, č. k. 8Sa/59/2017-40 v spojení s opravným uznesením zo 04. septembra 2019, č.k. 8Sa/59/2017-50 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 29. mája 2019, č. k. 8Sa/59/2017-40 podľa § 190 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 24. mája 2017, Číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) v celom rozsahu zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie zo 07. februára 2017, Číslo: XXX XXX XXXX X. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán (Sociálna poisťovňa, ústredie) podľa § 70 a § 71 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietol žiadosť žalobcu o invalidný dôchodok z 25. januára 2017.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách ustanovení § 70 ods. 1,2, § 71 ods. 1,2,5-8, § 153 ods. 5,8, § 196 ods. 1 a § 209 ods. 1-4

zákona č. 461/2003 Z.z. a tiež postupom v zmysle relevantnej právnej úpravy ustanovenej Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd mal preukázané, že napadnuté rozhodnutie z 24. mája 2017 nevykazuje znaky nedostatočnosti, arbitrárnosti, či nepreskúmateľnosti. Základ pre závery žalovanej poskytlo posúdenie posudkových lekárov sociálnej poisťovne v konaní predchádzajúcom vydaniu napadnutého rozhodnutia, na základe predložených odborných nálezov. V lekárskejších posudkoch z 25. januára 2017, ako aj z 22. marca 2017 bol prijatý zhodný záver, že zdravotný stav žalobcu nie je zhoršený na úroveň invalidity, lebo má mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 25 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Za rozhodujúce zdravotné postihnutie posudkoví lekári určili zdravotné postihnutie zaradené do Kapitoly XV - Choroby podporného a pohybového aparátu Oddiel C - Iné choroby mäkkého tkaniva a synoviálnej blany a šľachy, Položka č. 1 - Iné ochorenia mäkkého tkaniva, synoviálnej blany a šľachy, písm. b/ - dlhotrvajúce, neprogredujúce formy občas recidivujúce s menšou poruchou funkcie kĺbu. Na ostatné ochorenia, ktoré nie sú rozhodujúcim zdravotným postihnutím a svojou podstatou neovplyvňujú funkčný stav organizmu, percentuálnu mieru (najviac o 10 %) nenavýšili. Krajský súd ďalej uviedol, že žalobca neprodukoval žiadne dôkazy, ktoré by mohli vyvolať zmenu v posudkových záveroch, nakoľko predložené lekárske nálezy a zdravotná dokumentácia neboli spôsobilé ovplyvniť, respektíve zmeniť výsledky odbornej posudkovej činnosti lekárov žalovanej, ktorí sa v lekárskejších správach podrobne v súlade s § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z., vysporiadali so zdravotným stavom i zdravotnými problémami žalobcu, a z ničoho nebolo možné vyvodiť záver o pochybení alebo zanedbaní ich povinností. Predložené lekárske správy a nálezy v prvotnom posudzovaní nevytvorili dostatočný podklad pre určenie vyššej miery poklesu, t.j. nad 25 %. Uzavrel, že žalobca nepreukázal, že jeho zdravotný stav odôvodňuje mieru invalidity u rozhodujúceho postihnutia a ani vo forme iných, ním uvádzaných zdravotných problémov, tvoriacich sekundárne postihnutie, vyššiu ako určenú. Posudkové stanoviská boli zdôvodnené v súlade s aktuálne zistenými a objektivizovanými zdravotnými ťažkosťami žalobcu, posudkovými a zákonnými kritériami a na základe platnej právnej úpravy.

4. Vzhľadom na uvedené krajský súd žalobu postupom podľa § 190 SSP zamietol ako nedôvodnú.

5. Žalobcovi právo na náhradu trov konania nepriznal.

II.

6. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

7. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP) a tiež, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

8. Uvádzal, že v čase posudzovania jeho osoby dňa 27. januára 2017 nebol osobou na dlhodobej PN a neužíval žiadne lieky, z čoho mohol posudkový lekár vyvodiť istú stabilizáciu ochorenia, poukázal na nedostatočné zdokumentovanie priebehu ochorenia pravého ramena, ako aj ďalších ochorení, dôsledkom čoho je nedostatočne a neúplne zistený skutkový stav, a to aj napriek existencii ďalších lekárskejších správ z vyšetrení žalovanej, najmä od roku 2014 do 2017 a v konaní neboli použité. Tiež žiadal o zabezpečenie lekárskejších vyšetrení z oblasti ortopédie a oftalmológie nevyhnutných pre objektívne zistenie jeho aktuálneho zdravotného stavu, konkrétne oboch ramien a kolien, chrbtice, kĺbu palca pravej ruky, krátkozrakosti a šedého zákalu, a teda o vyšetrenie nových zdravotných postihnutí, ktoré sa u žalobcu začali prejavovať najmä po roku 2012 a 2014, kedy mu boli naposledy vykonané vyšetrenia pohybového aparátu a zraku. Má za to, že došlo k progresu ochorenia, teda aj na druhé rameno, palec pravej ruky, ako aj chrbtice. Ďalej uviedol, že samotný súd vo svojom rozsudku konštatoval, že pre riadne zistenie a určenie miery poklesu je funkčný stav organizmu, ktorý sa zisťuje zo zdravotnej dokumentácie a predložených lekárskejších správ na funkčných vyšetrení a ich záverov s tým, že aj samotný súd musel vidieť, že v posudzovanom prípade správny orgán vychádzal zo starých podkladov, neaktuálnych

lekárskych správ ešte z roku 2012. Ak potom súd akceptoval rozhodnutie správneho orgánu ako zákonné a správne, hoci správny orgán vychádzal z neaktuálnych podkladov, a teda nepreukazovali taký skutkový stav, ktorý by objektívne preukazoval funkčný stav organizmu žalobcu, potom ani rozhodnutie súdu nemožno pokladať za zákonné.

9. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

10. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 28. septembra 2019 s tým, že dôvody uvádzané v kasačnej sťažnosti nepovažovala za opodstatnené, krajský súd zistil skutkový stav správne, náležite vec právne posúdil, posúdenie dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu a jeho následkov na schopnosť fyzickej osoby vykonávať zárobkovú činnosť vyžaduje odborné lekárske znalosti. Vo veciach sociálneho poistenia je dokazovanie v tomto smere zverenú posudkovým lekárom sociálneho poistenia.

11. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

IV.

12. Vyjadrenie žalovanej bolo žalobcovi doručené dňa 18. októbra 2019.

V.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu je dôvodná.

14. Predmetom kasačného konania v preskúmvanej veci je posúdenie správnosti rozsudku krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 24. mája 2017, Číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v celom rozsahu zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie zo 07. februára 2017, Číslo: XXX XXX XXXX X. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 70 a § 71 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietol žiadosť žalobcu o invalidný dôchodok z 25. januára 2017.

15. Podľa § 139 ods. 2 SSP, v odôvodnení rozsudku uvedie správny súd stručný priebeh administratívneho konania, stručné zhrnutie napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie argumentov žalobcu a vyjadrenia žalovaného, prípadne ďalších účastníkov, osôb zúčastnených na konaní a zainteresovanej verejnosti, posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Ak správny súd zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vráti mu vec na ďalšie konanie, je povinný v odôvodnení rozsudku uviesť aj to, ako má orgán verejnej správy vo veci ďalej postupovať. Správny súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

16. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu plynúca z článku 46 Ústavy Slovenskej republiky je založená na tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na nezávislom a nestrannom súde. Tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy vykonáva.

17. Výklad a aplikácia zákonov je výlučným právom všeobecných súdov, pričom tento výklad nesmie byť arbitrárny a musí byť náležite odôvodnený. V tomto zmysle, rovnako aj každé rozhodnutie súdu musí byť odôvodnené a musí byť z neho dostatočne zrejmé, na základe čoho súd dospel ku konkrétnym záverom tvoriacim základnú obsahovú štruktúru odôvodnenia rozhodnutia.

18. Povinnosť všeobecných súdov svoje rozhodnutia riadne odôvodniť zákonom predpokladaným spôsobom plynúcim z § 139 ods. 2 SSP predstavuje súčasť práva na spravodlivý proces.

19. K tomu najvyšší súd dáva do pozornosti aj ustálenú rozhodovaciu prax správnych súdov (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 08. decembra 2010, sp. zn. 4Sžo/12/2010), podľa ktorej „Z odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej a preto odňatím možnosti konať pred súdom (denegatio iustitiae) je aj také porušenie práva na spravodlivý proces, kedy v hodnotení skutkových zistení súdom v napadnutom rozhodnutí absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, ale súd ich náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil a riadne sa s nimi nevysporiadal. Rozhodnutie všeobecného súdu musí obsahovať dostatok skutkových a právnych záverov, pričom tieto závery nesmú byť totiž svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.“

20. Akýkoľvek nedostatok alebo neadekvátnosť v odôvodnení môže viesť k neplatnosti rozsudku z formálnych dôvodov.

21. Rovnako najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2015, sp. zn. II. ÚS 675/2014-40 z ktorého vyplýva, že „súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením § 157 ods. 2 OSP (aktuálne § 139 ods. 2 SSP; pozn. súdu) v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia. Povinnosť súdu v rámci riadneho procesného postupu (t. j. v zmysle procesnoprávných predpisov) zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v nimi rozhodovanej veci (bez ohľadu na jej prípadnú náročnosť) a s tým spojená povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie, obe vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, sú jedny zo základných znakov ústavne aprobovaného postupu súdu a ochranou účastníkov konania pred svojvoľou súdu. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany Rozhodnutie všeobecného súdu musí obsahovať dostatok skutkových a právnych záverov, pričom tieto závery nesmú byť svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.“

22. Najvyšší súd uvádza, že vo veciach dávkových je relevantným podkladom, z ktorého žalované správne orgány vychádzajú (a v rámci súdneho prieskumu aj následne správny súd) dávkový spis. V prípade, ak je predmetom konania invalidný dôchodok, ako jedna z dávok sociálneho zabezpečenia, je súčasne zásadným podkladom posudkový spis obsahujúci všetky relevantné listiny zaznamenávajúce postup posudkových lekárov sociálneho poistenia. Sú v ňom založené všetky lekárske nálezy doložené účastníkom konania na účely zhodnotenia zdravotného stavu, ustaľovania rozhodujúceho zdravotného postihnutia a posudzovania miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, z ktorých posudkový lekár vychádza. Výsledky postupov posudkových lekárov sú následne vnesené do lekárskejších správ, z ktorých vyplýva pracovná, sociálna, rodinná, osobná anamnéza, terajšie ochorenia, liečba a subjektívne ťažkosti, podklady pre posúdenie zdravotného stavu na účely určenia miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, tiež informácie podávané účastníkovi konania o všetkých skutočnostiach, ktoré sa týkajú posúdenia zdravotného stavu, posudku a miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Záverom tieto lekárske správy obsahujú určenie rozhodujúceho zdravotného postihnutia a k nemu zodpovedajúcu výslednú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť vyjadrenú percentuálnou hodnotou. Následne sa stávajú podkladom pre vyhotovenie rozhodnutia príslušnou organizačnou zložkou Sociálnej poisťovne (§ 177 zákona č. 461/2003 Z.z).

23. V tomto type konania teda predstavuje posudkový spis z hľadiska posudzovania zdravotného stavu žiadateľa o túto dávku zásadný podklad pre vydanie rozhodnutia, v ktorom je jednoznačne zaznamenaný skutkový stav. Ak je teda predmetom konania preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, a v jeho

rámci aj posúdenie otázky miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, potom aj rozhodnutie musí byť založené na skutkových zisteniach majúcich pôvod v príslušnom posudkovom spise. Oboznámenie sa aj s touto súčasťou všeobecne chápaného administratívneho spisu (§ 105 ods. 2 písm. c/ SSP) je nevyhnutným predpokladom zistenia skutkového stavu veci. Súdny prieskum nemožno vykonať bez toho, aby sa správny súd oboznámil s predmetným posudkovým spisom. Pri rozhodovaní nemôže správny súd vychádzať len z tvrdení žalovaných správnych orgánov, ale je povinný uvádzať tvrdenia správnych orgánov, ako aj správnosť a úplnosť skutkových okolností verifikovať. Iným výkladom a postupom by bola porušená zásada rovnosti účastníkov súdneho konania, a tým aj porušené právo na spravodlivý proces. Správny súd má pri preskúvaní rozhodnutia správneho orgánu nielen oprávnenie, ale najmä povinnosť poznať všetky skutočnosti plynúce z administratívneho spisu, pretože zákonnosť žalobou napadnutého rozhodnutia alebo postupu správneho orgánu posudzuje z pohľadu skutkového stavu, ktorý existoval v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (§ 135 ods. 1 SSP).

24. Z obsahu súdneho spisu nevyplýva, že by príslušný posudkový spis bol k nemu pripojený; tiež nevyplýva, že by si ho bol krajský súd vyžiadal. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že k súdному spisu bol dňa 11. februára 2019 pripojený iba dávkový spis (č. l. 33 a 34 súdneho spisu). Pokiaľ potom krajský súd nemal k dispozícii posudkový spis, nemohol náležite preskúmať, či príslušní posudkoví lekári postupovali v súlade so zákonom, či pri ušafaovaní svojich záverov prihliadali na všetky lekárske nálezy doložené účastníkom konania. Súdu v takom prípade chýbajú základné informácie o rozhodujúcich skutočnostiach majúcich vplyv na rozhodnutie o veci. Potom tu tiež vyvstáva otázka, ako mohol krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku v bode 27 svojho rozsudku konštatovať, že žalobca cit.: „ (...) neprodukoval žiadne dôkazy, ktoré by mohli vyvolať zmenu v posudkových záveroch, nakoľko predložené lekárske nálezy a zdravotná dokumentácia neboli spôsobilé ovplyvniť, resp. zmeniť výsledky odbornej posudkovej činnosti lekárov žalovaného, ktorí sa v lekárskejších správach podrobne, v súlade s ust. § 209 ods. 4 ZSP, vysporiadali so zdravotným stavom i zdravotnými problémami žalobcu, a z ničoho nebolo možné vyvodiť záver o pochybení alebo zanedbaní ich povinností. Predložené lekárske správy a nálezy v prvotnom posudzovaní nevytvorili dostatočný podklad na určenie vyššie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť ako určenej, v rozsahu 25 %“, keď tento sám nemal k dispozícii posudkový spis, pričom až po oboznámení sa s jeho obsahom a jednotlivých podaní z neho plynúcich mohol vysloviť vyššie uvedený záver.

25. Najvyšší súd zdôrazňuje, že súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, respektíve minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť zrejmé, že sa súd dostatočne a riadne vecou zaoberal a súčasne sa vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa so záverom orgánu verejnej správy obsiahnutým v napadnutom rozhodnutí v tom ponímaní, že na tento záver bez ďalšieho bližšieho zdôvodnenia len všeobecne odkáže.

26. S poukazom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší súd má za to, že odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu v jeho podstatnej časti je nesúladne s právami podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

27. Podľa § 462 ods. 1 SSP, ak kasačný súd po preskúmaní zistí dôvodnosť kasačnej sťažnosti, rozhodne o zrušení napadnutého rozhodnutia a podľa povahy vráti vec krajskému súdu na ďalšie konanie alebo konanie zastaví, prípadne vec postúpi orgánu, do ktorého pôsobnosti patrí.

28. Podľa § 440 ods. 1 písm. f/ SSP, kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

29. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení s

opravným uznesením podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. f/ SSP zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

30. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu zabezpečiť posudkový spis, opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, vyjadriť sa k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na prejednávanú vec, posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutím a postupom prvostupňového správneho orgánu a vo veci opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodní.

31. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

32. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.